

Ο ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΜΥΚΛΩΝ ΔΑΝΙΗΛ

Μεταξύ τῶν σοφῶν καὶ ἐξόχων κληρικῶν, οἵτινες ἤκμασαν καὶ εἰργάσθησαν, ἔργῳ τε καὶ λόγῳ, πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος καὶ κατ' αὐτόν, ἀναντιρρήτως εἶνε καὶ ὁ Τριπόλεως καὶ Ἀμυκλῶν Δανιήλ. Ἦτο φιλόπατρις καὶ ἐνάρετος κληρικός «λαμπρὸς καὶ ἡδονῆς ὡσιν ἀποστάζων», ἵνα κατὰ τὸν Ἱ. Φώτιον εἶπω. Ἀφωσιώθη δὲ ὀλοψύχως ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς νεολαίας καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας «πάντων ἀποστάς περὶ ἃ τὸ νέον τῆς ἡλικίας ἐπτόηται» (Γρηγ. Νύσσης εἰς Γρηγ. Θαυματ.), ἀποβλέπων πάντοτε εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς πατρίδος καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς. Περὶ τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἐξόχου τούτου κληρικοῦ γράφομεν ἐν τοῖς ἐξῆς :

Ὁ Τριπόλεως καὶ Ἀμυκλῶν **Δανιήλ** ἐγεννήθη ἐν Δημητσάνῃ κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Ὀνομάζετο κατὰ κόσμον Διαμαντῆς Ἀνδρέου Παπαναγιαωτόπουλος. Ἐσπούδασε δὲ ἐν τῇ περιωνύμῳ Σχολῇ τῆς Δημητσάνης μορφωθείς ὑπὸ τοὺς ἐναρέτους καὶ σοφοὺς αὐτῆς διδασκάλους. Ἡ ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δουλείας Σχολὴ τῆς Δημητσάνης ἀπέβη ὁ Δούρειος, ὡς εἶπειν, ἵππος ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξήρχοντο γενναῖοι στρατιῶται τῆς παιδείας οἵτινες, πανταχοῦ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀλλαχοῦ ἀποστελλόμενοι, ἐδίδασκον τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἐμύουν τοὺς Ἑλληνόπαιδας εἰς αὐτὰ καὶ προπαρασκευάζον οὕτως εἰς τὴν ἐλευθερίαν. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του διωρίσθη διδάσκαλος ἐν Λαγκαδίῳ τῆς Γορτυνίας καὶ ἐν αὐτοῖς παρέμενε διδάσκων καὶ κατ' ἴδιαν ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Δεληγιανναίων, ὅστις ἤκμαζε μεγάλως κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνους. Ὁ διδάσκαλος Διαμαντῆς ἀπῆλauen πολλῆς ἐκτιμήσεως ἐν τῇ κωμοπόλει. Αὐτὸς δὲ πρῶτος ἐχρημάτισε διδάσκαλος ἀνωτέρων μαθημάτων καὶ εἰργάσθη, εἴπερ τις ἄλλος, ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς Σχολῆς μετὰ τῆς οἰκογενείας τῶν Δεληγιανναίων¹, ἧτις συνετέλεσεν εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ

1. «Ἡ Δεληγιαννικὴ οἰκογένεια ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν, ὡς λέγει ὁ Ἀμβρόσιος Φραντζῆς, μία τῶν ἐπισημοτέρων οἰκογενειῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ μάλιστα ὀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ Γερογιάννη, χηματίσαντος Κοτσάμπαση ἀκολούθως προεστῶτος καὶ μετὰ ταῦτα Μωρογιάννη» (ἱστορ. τῆς ἑλλην. Ἐπαναστ. τόμ. Δ' σελ. 111).

¹ Ἐκ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἦτο καὶ ὁ Ἀρχιεπ. Ζαρνάτας Νεόφυτος Δε-

συντήρησιν τῶν Σχολείων ἐν Λαγκαδίοις, Βυτίνῃ, Στεμνίτῃ καὶ μεθ' ὅλας τὰς δυσχερείας τῆς Τουρκικῆς δυναστείας, ἀνήγειρεν Ἱ. Ναοὺς ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας καὶ ἐπροστίταυσε τὰς τότε διαρχούσας Ἱ. Μονὰς ἐν Γορτυνίᾳ «τὰ ἱερὰ ταῦτα καταγῶγια, τὰ ὁποῖα εἶχον οἱ Ἕλληνες ὡς παρακαταθήκην τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς γλώσσης των. Εἰς αὐτὰ ἐπήγαιναν χάριν θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ ἐκεῖ ἐξεμυστηρεύοντο τὰ πατροπαράδοτα τῆς φυλῆς των φρονήματα· ἐκεῖ διηγούντο τὰς βασάνους τῆς τυραννίας των, εὐχόμενοι πάντοτε νὰ ἐπιβλέπῃ ὁ Ὑψιστος τὸ ταλαίπωρον Ἔθνος καὶ καταπεφρονημένον καίπερ ἡμελημένον»¹.

Ὁ διδάσκαλος Διαμαντῆς κατὰ τὸ 1814 ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀκώβων ἀποθανόντος τοῦ τοιοῦτου Σιλβέστρου τῆ συστάσει τοῦ Ἀναγνώστου Παπαγιαννοπούλου ἐκ Λαγκαδίων, διαμένοντος ἐν Κ)πόλει καὶ τοῦ Μητροπολίτου Δέρκων Γρηγορίου, τοῦ Πελοποννησίου, μετονομασθεὶς Δανιήλ. Οὕτως, ὁ λόγιος διδάσκαλος συγγενῆς τοῦ ἱερομάρτυρος Γρηγορίου Ε', μεταβάς εἰς Κ)πολιν, ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀκώβων ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Κουρουτσεσμέ. Κατάρθωσε δὲ νὰ ὀρισθῇ ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τὰ Λαγκάδια. Ἐντογράφως δὲ ἐνώπιον τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου ἐδήλωσε «φροντίζειν περὶ τῆς ἐμῆς Σχολῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων, ἥτις φυτεία ἀνεδείχθη ἐμῇ καὶ ἐπιμελείας εἰζῶται παρ' ἐμοῦ τῆς δυνατῆς, ἐφ' ἱκανοῦ καιροῦ διαστήματος, ὑπισχνούμαι ἤδη μετὰ τὴν ἐλέφ Θεοῦ καὶ προνοίᾳ Ἐκ)κῆ ἀποκατάστασίν μου φροντίζειν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ παραδιδόναι ἐν αὐτῇ, καθὼς πρότερον, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς προόδου τῶν φιλομαθῶν πατριωτῶν, ἔχων τὴν συντήρησιν καὶ καλλιέργειαν αὐτῆς». Ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται ἡ φιλομάθεια καὶ ὁ ζῆλος ὑπὲρ τῆς πατρῴας παιδείας τοῦ εὐσεβοῦς Ἱεράρχου.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀκώβων ἦτο πρότερον Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία ἀπὸ τοῦ 1612 γραφομένη καὶ ἐν Πατριαρχικοῖς Γράμμασιν Ἰάκωβα ὡς τοιαυτὴ δὲ κατὰ τὸ σημεῖωμα τοῦ 1729, ἐδίδοτο τῷ Μ. Λογοθέτῃ².

ληγιάννης, υἱὸς τοῦ ἀποκεφαλισθέντος Ἡέτρου Δεληγιάννη. Οὗτος ἀποτυχούσης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1769 καθ' ἣν ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος, ἀπῆλθεν εἰς Ζάκυνθον καὶ ἐκεῖθεν μεταβάς εἰς Πετρούπολιν ἔτυχε μεγάλων τιμῶν καὶ περιποιήσεων καὶ προσωπικῆς δωρεᾶς κτηματός τινος ἐν Ταϊγανίφ ἔνθα ἀπεβίωσε τῷ 1789.

1. Φωτιάκου, Ὑπασπιστοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη. Βίοι Πελοποννησίων ἐκδοθέντες τῷ 1888 ὑπὸ τοῦ Σταύρου Ἀνδριοπούλου σελ. 325.

2. Πρβλ. Μ. Ἱ. Γεδεών. Ἐξαρχίαι Πατριαρχικαί. Ἐκ)κῆ Ἀλήθεια. Ἔτος ΔΒ' σελ. 68.

Ἦξε δὲ ἐνωθῆ τῇ Μητροπόλει Λακεδαιμονίας ἐν ἔτει 1720 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερωνίου τοῦ ἀπὸ Καισαρείας. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ 1754 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας αἱ Ἐξαρχαὶ Ζαρνάτας καὶ Ἀκώβων προήχθησαν εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν, «Ἀκώβων καὶ Ζαρνάτας κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἐπειδὴ ἐν στερήσει πνευματικοῦ ποιμένος, αἰτήσῃ τῶν εὐσεβῶν καὶ Ὀρθοδόξων κατοίκων, ἐκρίθη εὐλογον συνοδικῇ κοινῇ διαγνώσει ἀποκατασταθῆναι γνήσιον Ποιμένα καὶ τιμηθῆναι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ὄνομα»¹. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1789 ἀπεσπάσθη τὸ Ἀκωβον καὶ ἀπετέλεσεν ἰδίαν Ἀρχιεπισκοπὴν.

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ αὕτη κεῖται ἐν Γορτυνίᾳ ὅπου καὶ σήμερον ἀκόμη λέγεται ὁ τέως δῆμος Τροπαίων Ἀκωβα. Ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ φρούριον πλησίον τῆς κωμοπόλεως Βυζινίου ἐπὶ ἀποτόμου ὄρους παρὰ τὸν Ἰ. Ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας, οὗ τὰ εἰρεῖλια σώζονται ἀκόμη. Τὸ χρονικὸν Μωρέως (στίχ. 1832) λέγει ὅτι ὁ Γκωτιὲ Δεροζιέρ, ἀπόγονος τῶν κομήτων τοῦ Τουρίνου τῶν συμμετασχόντων εἰς ὄλας τὰς σταυροφορίας,

«Κάστρον ἐποίησε φοβερὸν ἐκεῖ εἰς τὴν Μεσσαρίαν»

•Κ' Ἀκωβον τ' ὠνόμασε καὶ ἐκεῖνος ἦτο αὐθέντης».

Ἐπὶ δὲ τῆς Φραγκοκρατίας ἡ Ἀρκαδία ὠνομάζετο *Μεσσαρία* (Μεσογεία) ἢ Τεγέα *Νικλη*, ἢ Μαντίνεια *Μοῦκλι*, ἢ Γόρτυς *Καρύταινα* ἢ παρὰ τὸ νῦν χωρίον Γαλατᾶ *Ἀκωβα*, ἢ ὅλη νῦν Γορτυνία (τὰ) *Σπάργα*. Διηρέθη δὲ εἰς πέντε βαρώνιας, τὴν τῆς Ἀκωβας μὲ 24 ἵπποτικά φέουδα, τὴν τῆς Καρυταίνης μὲ 22 κλπ.

Κατ' ἀκολουθίαν ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀκώβων εὑρίσκειται ἐν τῇ νῦν Γορτυνίᾳ, ὡς εἶπομεν, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ τὰ Λαγκαδία ἐγένοντο ἢ ἔδρα αὐτῆς ὅπου ἐδίδαξεν ὁ σοφὸς Ἱεράρχης. Οὐχὶ δὲ ὀρθῶς φρονοῦσί τινες ὅτι ἐκεῖτο ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἐν τῷ νῦν χωρίῳ Ἀκωβα τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως κατὰ τὸν τέως δῆμον Φαλασίας, ὡς καὶ οἱ κάτοικοι λέγουσιν ὅτι ἐν τῷ πλησίον τούτου χωρίῳ Λεφτίγι ἦτο ἔδρα Ἐπισκόπων². Τὸ δὲ νῦν Ἀκωβον τῆς Μεγαλοπόλεως συνφασίθη πιθανῶς ἐκ τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Ἀκώβου, ὡς κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους μετόκησαν πολλοὶ ἐκ τῆς Γορτυνίας ἐν Ἠλείᾳ, ὅπου μετέδωσαν τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου ἢ τῆς κωμοπόλεως, ὡς Βυτινέικα ἐκ τῆς Βυτίνης, Λαστείικα ἐκ τῆς Λάστας κ. λ. π.

1. Β. Μυστακίδου. Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρουτσουμέ σελ. 74-76.

2. Ἀθαν. Πετρίδου. Ἀνακάλυψις τῆς ἀρχαίας Ἀλφίας. Ἐν Καλάμαις,

Ὁ Ἀκόβων Δανιὴλ εἰσγάζετο μετὰ ζήλου ἐν τῇ πτωχῇ Ἀρχιεπισκοπῇ λέγομεν πτωχῇ, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ τὰ ὀφειλόμενα εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ἐν Πατριαρχ. γράμματι ἐπὶ Κυρίλλου «ἔτι 1815 κατὰ Ἰούλιον» πρὸς τοῖς ἄλλοις ζητεῖται καταβολὴ τῶν διαφορῶν ἐπαρχιῶν πρὸς ἀνακουφίσειν «τοῦ ἀμυθῆτου ὄγκου χρέους τοῦ Πατριαρχείου». Ἐν τέλει, δὲ διὰ σημειώματος, ἀσχέτου πρὸς τὸ κείμενον ἐλέγχεται ὁ πρὸς ὄν ἀποστέλλεται Ἀρχιεπίσκοπος Ἀκόβων Δανιὴλ διὰ τὴν «ἄκραν ἀμέλειαν καὶ ἀδιαφορίαν του», διὰ τὴν μὴ ἀποστολὴν τῶν παπαδικῶν τῆς Ἱεραρχίας του ¹. Ἄλλ' ὁ Δανιὴλ, ὡς φαίνεται δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὰς ἐπισήμους παροτρύνσεις τῆς Ἐκκλησίας, διότι γράμμα τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ἡ'. 10βορίου 1817 (ἐκ παραδρομῆς ὀνομάζει Γαβριὴλ) καθίστησι γνωστὸν ὅτι διωρίσθη ὁ Π. Πατρῶν Γερμανὸς ὅπως ἐπιστατήσῃ καὶ λάβῃ τὰ παρ' αὐτοῦ ὀφειλόμενα εἰς τὴν κοινὴν κάσσαν. Ὁ δὲ Π. Πατρῶν Γερμανὸς δι' ἐπιστολῆς του ἐκ Πατρῶν τῆς 1 Φεβρουαρίου 1818 ἀποστέλλει προτρέπων αὐτὸν εἰς ὑπακοήν (α'). Εἰς αὐτὴν δὲ ἀπαντᾷ ὁ Δανιὴλ περι-

1. Δημ. Γρ. Καμπούρογλου. Μελέτη περὶ τοῦ βίου κλπ τοῦ Πατρῶν Γερμανοῦ 1912. σελ. 38.

(α') Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ.

Καὶ μετὰ τὴν ἔρευναν τῆς ἐφετιῆς μοι ἀγαθῆς ὑγείας τῆς δηλοποιῶ αὐτῇ ὅτι, ἀναχωροῦντος μοι ἐκ βασιλευούσης διὰ τὴν ἐπαρχίαν μου, ἐνεχειρίσθη μοι παρὰ τε τῆς Παναγιότητός του καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ ἡ περι- κλειομένη ἤδη Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὴν αὐτῆς Πανιερότητα μὲ διορισμῶν ἵνα λάβω τὴν διαλαμβανομένην ἐν τῇ ἐπιστολῇ ποσότητα, ὀφειλομένην παρ' αὐτῆς εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἀποστειλῶ αὐτὴν ἀσφαλῶς. Ἰδοὺ λοιπὸν ἀποστέλλεται πρὸς αὐτὴν ἡ ἐπιστολὴ ἐξ ἧς πληροφορεῖται ὅποια τὰ ἐπιτασσόμενα τῇ συμβουλεύω δὲ καὶ ἐγὼ ἀδελφικῶς νὰ ἐξοικονομήσῃ τὴν ποσότητα ταύτην, ὅσον τάχει, διὰ ν' ἀποσταλῇ ὅτι τὸ κοινόν μας, Ἀδελφέ, βεβαρυμένον ὑπὸ χρεῶν κολυαρίθμων καὶ δυσοικονομῆτων, χρήζει, τῆς παρ' ἐνός, ἐκάστου ἡμῶν προθύμου καὶ ἀνυπερθέτου ἀπο- πληρώσεως τῶν ὀφειλομένων, εἰδὲ μήγε, κινδυνεύει εἰς τὸ πάντῃ ἀνοικονόμητον καὶ διὰ νὰ μὴ ἡ αὐτῆς Πανιερότης ἐπιπλήξῃς καὶ λόγους δυσφήμους παρὰ τε τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ, ἅς μὴ ἀναβάλλῃ ἐπὶ πλεόν τὴν ἀποστολὴν τῆς ποσότητος ταύτης.

Περιμένομεν δὲ ἀποτελεσματικὴν ἀπόφασίν της, σὺν τῇ δηλώσει τῆς ἐφε- τῆς ἡμῖν ὑγείας της' ἧς εἶεν τὰ ἔτη πάμπολλα καὶ πανευδαίμονα.

ΑΩΙΣ'. Φεβρουαρίου καὶ ἐν Πάτραις.

Οἱ εἰσοὶ πληροφορημένοι, Ἀδελφέ, ὅτι διὰ τε τὸ ὀμοπάτριον, καὶ τὸ ἀδελφικὸν χρέος σώζομεν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην εἰλικρινῆ ὅθεν ἅς γράφῃ ἡμῖν συνεπῶς τὰ τῆς ὑγείας της καὶ εἴτι αὐτῇ μὲν χρήσιμον, ἡμῖν δὲ δυνατόν.

γράφων τὴν δυστυχίαν τῆς ἐπαρχίας και τὴν ἀδυναμίαν ν' ἀπολέσῃ
 αὐτὸς ὡς ἀρχιεπίσκοπος, ὡς και τοῦ προκατόχου του, παρακαλεῖ δὲ νὰ ἐνεργήσῃ
 παρὰ τῷ Πατριάρχῃ και μὴ παρεξηγηθῇ ὅτι παρακούει ἢ ἀμελεῖ.

Ἐπάρχει δὲ και Ἀφοριστικὸν γράμμα Συνοδικόν, ἀποτεινόμενον πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀρχιεπίσκοπον, ἀπολυθὲν κατ' Αὐγούστον τοῦ 1815 κατὰ τῶν σφραγισθέντων ξένην παρουσίαν (β').

Κατὰ δὲ 10βριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους προῦβιβάσθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀμυκλῶν και Τριπολιτζᾶς. Ἡ Τριπολιτζᾶ ἦτο Ἐξαρχία, ἣτις ἠνώθη αὐθις τῷ 1804 κατὰ Ἀπρίλιον μετὰ τῆς Ἀγιωτάτης Ἐπισκοπῆς Ἀμυκλῶν ἐπὶ Καλλινίκου Πατριάρχου Κ)πόλεως. Τὸ δὲ ὑπόμνημα τοῦ προβιβασμοῦ εἰς Μητρόπολιν Ἀμυκλῶν και Τριπολιτζᾶς και ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ νέου, τοῦ και πρώτου Μητροπολίτου, ἔχει ὧδε: «Πάντα πρὸς οἰκοδομὴν και καταρτισμὸν γίνεσθαι ὁ Ἀποστολικὸς ἀποφαινόμενος λόγος ἄλλως τε διαφόρους οἰκονομίας περὶ τὰ Ἐκ)κὰ πράγματα και τὰς τῶν ἐπαρχιῶν ἐνίοτε εὐλόγους μεταβολὰς ἀριδῆλως προῦποτίθησιν διὸ και ἴδοι τις ἄν, τοὺς Ἐκ)κοὺς πίνακας μετελθὼν τῶν ἐπαρχιῶν, ἄλλαι μὲν Ἐπισκοπαὶ οὔσαι τὸ πρῶτον, τάξιν Ἀρχιεπισκοπῶν ὕστερον εἰληφέναι, ἄλλας δὲ Ἀρχιεπισκοπὰς εἰς Μητρόπολιν προαχθεῖσας τῇ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριαρχικοῦ και Οἰκουμενικοῦ θρόνου αὐθεντία

(β') Ὁ Δανιήλ, ἔνεκα τῆς σοφίας και ἀρετῆς του, ἀπῆλαυε πολλῆς ἐκτιμήσεως και εἶχον ὑποσχεθῆ οἱ διέποντες τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅτι ταχέως θὰ ἱκανοποιεῖτο και δὴ ὅτι θὰ ἦνυτο ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ζαρνάτας μετὰ τῆς τῶν Ἀκώβων ἀλλά, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ζαρνάτας Παρθενίου, δὲν ἐγένετο ἡ ἔνωσις αὐτῶν κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Πετρόμπεη και τῶν προϋχόντων. Ὁ δὲ Πελοποννήσιος διάσημος Μητροπολίτης Δέρκων Γρηγόριος ἀπεφάσισαν νὰ ἐνώσῃ τὴν Ἀρχιεπ. Ἀκώβων μετὰ τῆς Δημητσάνης «μετατιθεμένου τοῦ Δημητσάνης ἢ πρὸς τὴν ἄλλην ζωὴν ἢ πρὸς ἄλλην Ἐπαρχίαν». Ταῦτα γνωρίζομεν ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Δέρκων Γρηγορίου πρὸς τὸν Δανιήλ, δημοσιευθεῖσης ἐσχάτως (1). Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἐπαινεῖ οὗτος, πρὸς τοὺς ἄλλους, τὸν Δανιήλ. «Ἐντόνως, λέγει, ἐκαλήσαμεν πρὸς τὴν Παναγιότητά του ὅσα ἂν εἴποι τις πρὸς κατορθῶσιν τοῦ σκοπομένου, ἐπαινοῦντες δηλ. τὸ ἱεροπερὲς ὑποκειμένον τῆς διατρανοῦντες τὴν χρυσαυγίζουσαν σειρὰν τῶν προτερημάτων τῆς και ἐπιμένοντες εἰς τὸν κατὰ τὸν λόγον δικαίου ὀφειλομένην ἔνωσιν τῶν δύο ταύτων παροικιῶν και ἤδη ἔγκαιρον ἐν αὐτοῖς ἐμπρέπουσαν ἀποκατάστασιν τῆς φιλάτης ἡμῖν Πανιερότητός τῆς». Ἡ Ἐπιστολὴ ἐστάλη τῇ κγ' Μαΐου 1819.

(1) Στεφάνου Θωμοπούλου. Ὁ Μέγας Δέρκων Γρηγόριος. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Β' τεύχ. τοῦ Α' τόμου τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς και Ἐθνολ. Ἐταιρείας 1928 σελ. 31—33.

ἢ τοὺς καιροὺς καὶ τὰς παρομαρτούσας τοῖς καιροῖς περιστάσεις καὶ τὰς αἰτίας εὐλογοφανεῖς. Ἐφ' ᾧ καὶ ἤδη τὴν Ἀγιωτάτην Ἐπισκοπὴν Ἀμυκλῶν τὴν ὑπὸ τὴν Μητροπόλιν Λακεδαιμονίας διατελοῦσαν, κέ-
 κριται καὶ ἀπεφάνθη, διαγνώσει Συνοδικῇ καὶ συγκαταθέσει τῶν προϋ-
 χόντων τοῦ Γένους κοινῇ, εἰς Μητροπόλιν τιμηθῆναι, ὡς εὐσεβεῖ κομῶ-
 σαν θεῷ θεία χάριτι, καὶ τῇ Τριπολιτζᾷ, τῇ Πατριαρχικῇ Ἐξαρχίᾳ, ἐκ
 μακροῦ χρόνου συνημμένην, *πόλει τανῦν διασήμῳ καὶ προκαθημένῳ*
τῶν ἄλλων αὐτῆς ἀπασῶν τὰ τε ἄλλα καὶ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐκ-
λαμπρον ἡγεμονικὴν καθέδραν. Ταύτης γοῦν τῆς εἰς Μητροπόλιν
 ἤδη τιμηθείσης παροικίας διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου
 ὑπὸ τῷ ὀνόματι *Τριπολιτζᾷ καὶ Ἀμυκλῶν* ἀπροστατεύτου διαμει-
 νάσης, ἃ τε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κύριου Νικηφόρου τὸ ζῆν
 ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους Μονὰς μεταστάντος, ἡμεῖς οἱ ἐν-
 δημοῦντες Ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ
 Σεβασμιωτάτου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Δεσπότου, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
 τριάρχου κύριου Κυρίλλου, συνελθόντες ἐν τῷ κατὰ τὸν Κουρουτσεσμέ Ἱερῷ
 Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Τιμίου ἐνδόξου Προφήτου Προδρόμου καὶ
 Βαπτιστοῦ Ἰωάννου καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλλόμενοι τὴν εὐρεσίαν
 καὶ ἐκλογὴν ἀξίου καὶ ἀρμοδίου προσώπου, τοῦ ἀναδεξαμένου τὴν
 ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ράβδον τῆς Ἀγιωτάτης Μη-
 τροπόλεως Τριπολιτζᾷ καὶ Ἀμυκλῶν α') μὲν ἐθέμεθα τὸν ὀσιώτατον
 ἐν ἱερομονάχοις κύριον *Διονύσιον*, προεστῶτα χρηματίσαντα τῆς ἐν
 Ὑψωμαθεῖᾳ Ἱ. Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Μηνᾶ, β' τὸν Νικόδημον καὶ
 γ) τὸν Κωνσταντῖνον, ὧν τὰ ὀνόματα κατεστρώθησαν ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ
 κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν διεινεκῆ καὶ
 παράστασιν μόνιμον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ιωζ' κατὰ μῆνα Μάϊον ἐπινεμέσεως ε'.

Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἀμυκλῶν ὀνομάσθη ἐκ τῆς παλαιᾶς πόλεως ἀλλὰ,
 σὺν τῷ χρόνῳ, κατεστράφη ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα με-
 τεβλήθη. Ἡ δὲ Τριπολιτσᾷ ἢ Δροπολιτσᾷ ἢ Ὑδροπολιτσᾷ ἐγένετο
 Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία καὶ ἐδόθη τῷ Θεοδοσίῳ Ζυγομαλᾷ τῷ 1577.
 Τῷ 1749 ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Νικομηδείας ἡ Ἐξαρχία
 Ὑδροπολιτσᾷ ἠνώθη τῇ Μητροπόλει Χριστιανουπόλεως, ἀλλὰ τῷ
 1763 ἀποσπασθεῖσα ταύτης ἐπὶ Πατριάρχου Σαμουὴλ προήχθη εἰς
 Ἀρχιεπισκοπὴν τῷ δὲ 1769 αἱ Ἀρχιεπισκοπαὶ Ὑδροπολιτσᾷ καὶ
 Ὠλένης ἐνωθῆσαι προήχθησαν εἰς Μητροπόλιν. Κατόπιν ἡ Τριπο-
 λιτσᾷ ἀποσπασθεῖσα τῆς Ὠλένης, ἠνώθη τῇ Ἐπισκοπῇ Ἀμυκλῶν.

Τῷ δὲ 1802—ὁ Λακεδαιμονίας προσηγορεύετο και Τριπολιτσᾶς ὅτε τῷ 1804 ἀποσπασθεῖσα τῆς Λακεδαιμονίας ἠνώθη τῇ Ἐπισκοπῇ Ἀμυκλῶν. Διὸ ἀπαντᾶται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ Ἐπίσκοπος Νικηφόρος Ἀμυκλῶν και Τριπολιτσᾶς.¹

Εἰς τὴν προαχθεῖσαν ταύτην Μητρόπολιν ἐξελέγη εἶπομεν, ὁ Διονύσιος τῷ 1817, ἀλλ' οὗτος καθηρέθη ἢ ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, διότι ἐστεφάνωσε τὸν διάκονον ἐξ Ἄστρους τῆς Κυνουρίας Προκόπιον Καριτσιώτην, ἐξεδόθησαν δὲ κανονικαὶ Διατάξεις διὰ τὸν «ἀνευλόγητον τοῦτο γάμον»². Ἀντ' αὐτοῦ προήχθη ὁ Ἀρχιεπ. Ἀκόβων Δανιήλ, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης μεινάσης κενῆς ἢ καταργηθείσης κατόπιν.

Ὁ Τριπόλεως και Ἀμυκλῶν Δανιήλ εἰργάσθη σθεναρῶς ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως και ἠγωνίζετο γενναίως ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀλλὰ ἤρξαντο νὰ διαδίδονται φῆμαι περὶ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Τουρκίας. Ὁ δὲ Καϊμακάμης διέταξε τὸν Μητροπολίτην Δανιήλ νὰ ἐξέλθῃ εἰς περιοδείαν και νὰ ἡσυχάσῃ τὸν λαὸν διδάσκων τὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ὑποταγήν. Ὁ Τριπόλεως ὑπήκουσεν, ἀλλ' ὁ Καϊμακάμης ἀπέστειλε και ἀξιωματικὸν ὅπως ἐπιβλέπῃ αὐτὸν και ἐπιτηρῇ. Ἐκεῖνος δημοσίᾳ μὲν παρώτρυνε τοὺς χριστιανοὺς εἰς τὴν ἡσυχίαν και ὑποταγήν, ἰδιαιτέρως δὲ προσεκάλει τοὺς προεστῶτας ἔν τινι οἰκίᾳ και ἐνέπνεε τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα και τὴν ἐτοιμασίαν εἰς τὸν μέγαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα. Οὕτω περιῆλθεν ὅλην τὴν ἐπαρχίαν χω-

1. Περικλέους Ζαφλέντη. Ἡ Μητρόπολις Ἀμυκλῶν και Τριπολιτσᾶς κτλ.. Ἀθήναι 1921.

2. Ὁ Προκόπιος Καριτσιώτης ἦτο ἀνεπιὸς τοῦ ἐν Τεργέστη ἐμπόρου και φιλομούσου Δημητρίου Καριτσιώτου, ὅστις ἐδαπάνησεν εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ πρώτου, «εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Πανίας εἰς ἰκανῶν χρόνων διάστημα τὴν φιλοσοφίαν και τὰ μαθηματικά ὥστε νὰ τὸν συστήσῃ εἰς τὸ Σχολεῖον (τοῦ Ἄστρους) διδάσκαλον» (Λόγιος Ἐρμῆς 1812). Ἐν τῷ Σχολεῖῳ τούτῳ ἐδιδάσκοντο Ἑλληνικά και Φυσικά, ὡς και ἡ Ἰταλικὴ γλῶσσα. Ἐλέγετο δὲ τοῦτο Ἑλληνικὸν Μουσεῖον. Κατὰ τὴν 18 Ἀπριλίου 1823 ἐξεδόθη παρὰ τῶν μελῶν τῆς ἐν Ἀστρῆι Ἐθνικῆς Συνελεύσεως διακήρυξις. «Ἐν Ἀστρῆι και ἐντὸς τοῦ Μουσεῖου Καριτσιώτου».

Ὁ διάκονος Προκόπιος ἐκληρονόμησε τὴν περιουσίαν τοῦ θεοῦ του ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ ἐλθῇ εἰς γάμον τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριαρχείου Διέμενον ἐν Τεργέστη εἰργάσθη δὲ σπουδαίως διὰ τὰ Σχολεῖα τῆς Ἑλλην. κοινότητος και ἀνεκαίνισε τὴν Σχολὴν τοῦ Ἄστρους μετὰ τὴν πυρπόλησιν αὐτῆς ἐπὶ Ἰμβραῖμ τῷ 1826.

οὗς νὰ δώσῃ ὑπονοίας εἰς τὴν Ἀρχὴν. Περὶ τὰ μέσα Φεβρουαρίου 1821 προσεκλήθησαν διὰ τοῦ Διερχιμηνεὸς τοῦ Πασσᾶ ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ μετὰ τοῦ Θεοδώρου Δελιγιάννη καὶ τοῦ Παπαλέξη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σωτήρου Κουριά. Πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Διερχιμηνεὸς «Ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ προσκληθῶσιν ἅπαντες οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Προεστῶτες ἐναυῦθα· εἰ μὲν ἔλθωσιν, οὐδεμία ὑποψία, εἰδὲ μὴ, οὗτοι εἶνε τῶν κινήματων οἱ αἴτιοι». Ὁ Ἱεράρχης ἀπήντησεν ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς πρέπει νὰ μένωσιν εἰς τὰς Ἐπαρχίας των διὰ νὰ καθοδηγῶσι τὸν λαὸν εἰς τὴν πειθαρχίαν. Ὁ Διερχιμηνεὸς ὠργίσθη διότι προσπαθεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς Πύλης. Τότε δὲ ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπεκρίθη. Κάμετε ὅ,τι θέλετε, γράφατε εἰς αὐτοὺς νὰ ἔλθωσιν. Οὕτω προσεκλήθησαν ἐν Τριπόλει οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Προϋχόντες τῆς Πελοποννήσου, οἵτινες καὶ προσῆλθον. Μεταξὺ δὲ τῶν Ἱεραρχῶν ἦσαν ὁ Μονεμβασιᾶς Χρῦσανθος (Παγώνης), ὁ Ὠλένης Φιλάρετος, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ ¹, ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανὸς ², ὁ Κορίνθου Κύριλλος, ὁ Ναυπλίου Γρηγόριος καὶ ὁ Δημητσάνης Φιλόθεος. Πάντες οὗτοι ἐρρίφθησαν μετὰ τῶν προσελθόντων προϋχόντων καὶ τοῦ Τριπόλεως Δανιὴλ εἰς τὴν ἀπαισίαν φυλακὴν, ἐνθα ὑπέμενον τὰ φοβερὰ βασιανιστήρια, τὰ ὁποῖα περιέγραψεν ὁ συναγωνιστὴς ἱεροδιάκονος τοῦ Τριπόλεως Ἰωσήφ (Ζαφειρόπουλος) ἐκ Λαγκαδίων, ὅστις ὑπῆρξε μαθητῆς αὐτοῦ καὶ ἀκόλουθος, κατόπιν δὲ ἱεροδιάκονος μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐπιγράφεται. «Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Προϋχόντες ἐντὸς τῆς ἐν Τριπόλει Φυλακῆς ἐν ἔτει 1827» (Ἀθῆναι. 1852) ³.

1. Ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ ἐγεννήθη ἐν Τριπόλει τῷ 1770 ἐκ τῆς οἰκογενείας Λογιωτάτου ἐσπούδασε δὲ ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Δημητσάνης ἀφ' ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1790. Ἐχρημάτισε διδάσκαλος ἐν Δολιανοῖς καὶ διάκονος τοῦ Ἀμυκλῶν Νικηφόρου. Τῷ 1806 ἐγένετο Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης καὶ Μεσσηνίας. Ἐχρημάτισε Μινίστρος τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ Δικαίου. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν Νησίῳ τῇ 13 Μαρτίου 1844 (Περβ. Ἱεζεκ. Βελανιδιώτου, (νῦν Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος) Ἰωσήφ Ἀνδρούσης. Ἐν Ἀθήναις 1906).

2. Ὁ Χριστιανουπόλεως Γερμανὸς κατήγετο ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρῶτων. Ἦτο λόγιος, γλωσσομαθὴς καὶ ἱκανός. Μέλος τῆς Φιλ. Ἑταιρείας εἰργάσθη, εἴπερ τις ἄλλος, ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, στέλλον μυστικὰς ὁδηγίας πανταχοῦ. Κληθεὶς εἰς τὴν Τρίπολιν προσέτιμησε μᾶλλον νὰ προσέλθῃ καὶ νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν ἢ νὰ δώσῃ ὑπονοίας εἰς τὴν Ἀρχὴν. Τούτου πρωτοσύγγελος ἦτο ὁ Ἀμβρόσιος Φραντζῆς ὁ συγγράψας τὴν Ἱστορίαν τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος. Ἀπέθανεν ὀλίγον πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Τριπόλεως.

3. Ὁ Ἰωσήφ Ζαφειρόπουλος ἐγεννήθη ἐν Λαγκαδίοις τῷ 1785. Ἐχειροτομήθη ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ Βρεσθένης Θεοδωρήτου καὶ ἐχρημάτισεν ἐφημέριος ἐν

Ἄλλὰ καὶ ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ περιέγραψε τὰ δεινὰ ἐμμέτρως δι' 800 ὁμοιοκαταλήκτων στίχων «οἱ Δεσμῶται», τὸ δὲ χειρόγραφον ἀνέκδοτον ἀπόκειται ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ (ὑπ' ἀριθ. 8704).

Ἐπὶ πεντάμηνον παρεμνον ἐν τῇ ἀνηλιῷ φυλακῇ ἀλωσώδετοι καὶ ἐν ἀκινήσιᾳ ἐκ τοῦ βάρους τῶν δεσμῶν πάντες κατὰ γραμμὴν δεδεμένοι ἐντὸς μικροῦ δωματίου. Δυσωδία ἀνυπόφορος ἀνεπτύσσεται. Ἐτρέφοντο δι' ὀλίγου ξηροῦ ἄρτου καὶ ὕδατος τὸ ὅποιον προσέφερον κατὰ διήμερον. Περιέμενον δὲ οἱ γενναῖοι τὸν θάνατον, ὡς ἐλευθερωτὴν τῶν ἀπαισιῶν βασάνων.

Πάντες σχεδὸν ἀπέθανον ἐν τῇ φυλακῇ ἢ ὀλίγον κατόπιν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν ἐπέζησαν ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ καὶ ὁ Κορίνθου Κύριλλος ὅστις ἔτυχεν ἰδιαιτέρας εὐνοίας, ὡς μόνον αὐτοὶ ἀνετώτερον τηρούμενοι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Κριαμίλου, ἄρχοντος Τριπολίτου Ὀθωμανοῦ (α').

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως (23 7βρίου)¹ ὁ Θεόδωρος Κοτῶ ἐν Τριπόλει Ἰ. Ναῶ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου, λαμβάνων «τεσσαράκοντα δραχμὰς μηνιαίας» παρὰ τοῦ Κράτους πρὸς ἀμοιβὴν τῶν δεινῶν, τὰ ὁποῖα ἐπέμεινε καὶ περίθαλψιν τοῦ γήρατός του.

(α') Πλὴν τῶν ἄνω ἀναφερομένων περιγράφει τὰ δεινὰ τῶν νέων μαρτύρων καὶ ὁ Μιχ. Οἰκονόμου ἐκ Δημητσάνης σύγχρονος καὶ χρηματίας Γραμματεὺς κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη. (Ἱστορικὰ τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως σ. 220) «Ἐμεινον δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ προεστώτες ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐκεῖνῃ τὸν ἀναγκαῖον ὀλίγιστον ὕπνον λαμβάνοντες ἐπὶ τοῦ σανιδώματος ἢ πατώματος ἀλωσώδετοι, ἐν τῷ σκότει μεταξὺ τῶν ποδοκακῶν... Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπάνωθεν αὐτῶν διορηγῆτος καὶ σεσαθρωμένου πατώματος, ὅπου κατέλυον οἱ τῆς εἰρκτῆς ὑπηρεταί, κατέρρεον, ἐπ' αὐτῶν, ἀκάθαρτα ὕδατα ἢ ρευστὰ χυνόμενα ἐνίοτε καὶ ἐπίτηδες καὶ σκοπίδια καὶ παντὸς εἶδους ἀκαθαρσίαι, συνοδευόμενα καὶ μὲ σαρκασμούς ἀκουομένους... ὥστε ἐκ τῆς συσσωρεύσεως τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ τῆς διαφθορᾶς τῆς ἀτμοσφαιρας ἐγένεσαν μὲν ἀπὸ πλῆθος ἀναριθμητῶν φθειρῶν ἅπαντες καὶ αὐτὸ τὸ ἔδαφος ἐπιέπεσκον δὲ τέλος εἰς αὐτοὺς ἀσθένειαι διάφοροι, λοιμικὴ, κώφωσις, ὀφθαλμία, καταρροαί, διάρρεια, ρευματισμοί, ποδαλγία καὶ ἄλλαι»....

(1) Τὴν ἄλωσιν τῆς Τριπόλεως ὕμνησε καὶ ὁ ἐθνικὸς ποιητὴς Δ. Σολωμὸς ἐν τῷ «Ἕμνησι εἰς τὴν Ἐλευθερίαν».

35.

Ἴδου ἐμπρός σου ὁ τοίχος στέκει
τῆς ἀθλίας Τριπολιτῆς
τῶρα τρόμου ἀστροπελέκι
νὰ τῆς οἴξης πιθυμᾶς.

37.

Σοῦ προβαίνουν καὶ τρίζου
γιὰ νὰ ἰδῆς πῶς εἰν' πολλά·
δὲν ἀκοῦς ποῦ φοβερίζου
ἄνδρες μύριοι καὶ παιδιὰ.

λοκοτρώνης μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Τριπόλεως Δανιὴλ ἀσθενοῦντος ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ πρὸς ὃν εἶπε «Τὸν καιρὸν ὅπου ἦρθα εἰς τὰ Λαγκαδία καὶ ἔγεινα ἀδελφοποιητὸς μὲ τὸν κύρ Νικολάκη (Δεληγιάννην) θυμᾶσαι εἰς τὸ τραπέζι, ὅταν ἐίναμε, τί μοῦ εἶπες καὶ τί σοῦ εἶπα; Ἐνθυμοῦμαι, ἀπήντησεν ἔπια καὶ σοῦ εἶπα νὰ σὲ ἰδῶ ἐλευθερωτὴν τοῦ Ἔθνους καὶ ἰδοῦ σὲ βλέπω. Ἐγὼ δὲ τότε τί σοῦ εἶπα; λέγει ὁ Θ. Κολοκοτρώνης· Μοῦ εἶπες, νὰ μὲ ἰδῆς Δεσπότην καὶ ἰδοῦ μὲ βλέπεις». Ὁ Κολοκοτρώνης περιποιήθη πολὺ τὸν ἔξοχον Ἱεράρχην, ὡς καὶ ὁ Κανέλλος Δελιγιάννης, ὅστις προσεκάλεσε τὸν ἱατρὸν Μ. Κάβαν νὰ ἐπισκέπτηται μέχρι οὗ ἀνέρωσεν ὀλίγον.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τῶν φυλακῶν ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ εἰργάζετο δραστηρίως καὶ ἔγραφεν εἰς πολλοὺς ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος· εἰργάζετο δὲ δραστηρίως καὶ κυρίως περὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν πραγμάτων καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν χριστιανῶν, ὧν πολλοὶ ἀπεμακρύνοντο τῶν πατριῶν καὶ ὁραίων παραδόσεων. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ζαρνάτας Γαβριὴλ μετὰ δύο ἄλλων Ἐπισκόπων τῆς Μάνης προέβη εἰς χειροτονίας Ἐπισκόπων ἐν αὐτῇ. Τότε δὲ ὁ Ρέοντος καὶ Πραστοῦ (Κυνουρίας) Διονύσιος καὶ ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ, ὡς καὶ ὁ Ἄρτης Πορφύριος διεμαρτυρήθησαν γράψαντες ἔκθεσιν πρὸς τὴν ἐν Αἰγίνῃ διατρέβουσαν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν, ὑποδεικνύοντες ἐκ τῶν Ἀποστολ. καὶ Συνοδικῶν κανόνων τὸ παράνομον τῶν ἐν τῇ Μάνῃ τετολημμένων χειροτονιῶν διότι ἀνεγνώριζον ὅτι, ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἶνε ἀντικανονικὴ ἡ χειροτονία Ἐπισκόπων. Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ὑπέβαλεν ἡ τότε Διοίκησις καὶ εἰς τοὺς ἐν Αἰγίνῃ παρατυχόντας Ἀρχιερεῖς, Αἰγίνης Γεράσιμον, Κορίνθου Κύριλλον, τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον, Λοιδωρικίου Ἰωαννίκιον, οἵτινες ἅπαντες καὶ αὐτοὶ ἀπεδοκίμασαν, ὡς ἀκύρους καὶ ἀθέτους τὰς χειροτονίας.

Ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ, κληρικὸς ἱκανὸς καὶ φιλόσοφος, εἰργάζετο μετὰ καὶ ἄλλων Ἱεραρχῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ ἠθικῆς τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων ἄνευ τῶν ὁποίων οὔτε ἀποκτᾶται οὔτε διατηρεῖται ἡ Ἐλευθερία. Κατὰ τὸ 1827 συνηθροίσθησαν ἐν Ἐρμιόνη, ὅπου συνῆλθε καὶ ἡ Γ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις, οἱ Ἀρχιερεῖς Κορίνθου Κύριλλος, Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, Τριπόλεως Δανιὴλ, Ρέοντος καὶ Πραστοῦ Διονύσιος, Βρεσθῆνης Θεοδώρητος ὑπέβαλον τῇ 21 Φεβρουαρίου 1827 σπουδαῖον ὑπόμνημα εἰς αὐτὴν δι' οὗ διεκτραγωδοῦσι τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν κατάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. «Τὴν ἀμώμητον καὶ ἀγίαν

~~πίστιν ἡμῶν κατεφρονήσαμεν, τὰ ἱερὰ χρῆμας παρημελήσαμεν, τοὺς ἱεροὺς νόμους παρανόμοις ποσὶ κατεπατήσαμεν καὶ ἀντίως τι ἐκατορθώσαμεν, ἀποδίδομεν εἰς τὴν χεῖρα ἡμῶν τὴν ὑψηλὴν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν Κύριον, ὅστις δὲν εὐδοκεῖ εἰς τὰς κνήμας τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὸν Προφητάνακτα, ἀλλ' εὐδοκεῖ εἰς τοὺς φοβουμένους καὶ ἐλπίζοντας εἰς αὐτόν...». Διὰ τοῦτο «μετὰ θερμότητος καὶ ζήλου» παρακαλοῦσι τὴν Σ. Συνέλευσιν ἵνα προσκαλέσῃ καὶ ἄλλους **κανονικοὺς** τῶν Ἀρχιερέων καὶ συσκεφθέντες ν' ἀναφερθῶσιν ἐντελέστερον «προτιθέντες ὑπ' ὄψιν τῆς Σ. Συνελεύσεως τ' ἀναγκαῖα εἰς διατήρησιν τῶν Ἐκκλῆσιῶν κανόνων». Καὶ οἱ πέντε οὗτοι Ἱεράρχαι ἦσαν οἱ διασημότατοι τῶν Ἱεραρχῶν ἐξ ὧν οἱ τέσσαρες ἐκ τῆς Ἀρκαδίας, ὁ Κορίνθου Κύριλλος ἐκ Βυτίνης, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ ἐκ Τριπόλεως, ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ ἐκ Δημητοάνης καὶ ὁ Βρεσθένης Θεοδώρητος ἐκ Νεμνίτισης Γόρτυνίας, ὁ δὲ Ρέοντος καὶ Πραστοῦ ἦτο κανονικὸς Μητροπολίτης τῆς Ἐπαρχίας ταύτης ἐν Ἀρκαδίᾳ.~~

Ἡ Γ' Ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ταύτην, προσεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ συνέλθωσι καί, συσκεφθέντες, νὰ συντάξωσι σχέδιον «βάσιν ἔχον τὸ πῶς νὰ ἀνακαλέσωμεν τὸ θρησκευτικὸν σέβας, τὴν διατήρησιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, τὴν καλλιέργειαν τῆς ἠθικῆς καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν φώτων εἰς τὸ Ἔθνος καὶ περὶ τοῦ πῶς ἀμύξει νὰ κυβερνᾶται τὸ Ἐκκλησιαστικόν»¹.

Συμφώνως τῇ ἀποφάσει ταύτῃ ὑπέβαλον Σχέδιον διακανονισμοῦ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προσωρινῶς. Κατ' αὐτὸ δέον νὰ διορισθῇ «Ἐπιτροπὴ Ἐκκλησιαστικὴ καὶ νὰ παρεδρεύῃ ἐν-ανσίως ὅπου καὶ ἡ Διοίκησις» χωρὶς ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας «ἄχρις οὗ ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατριδος, ὅτε καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὀδηγούμενοι, σκειψόμεθα ἅπαντες καὶ ὀρθότερον καὶ δικαιούτερον περὶ τούτου». Ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ ὑπέβαλε πρότερον τὴν γνωμοδότησίν του εἰς τοὺς ἄλλους Ἀρχιερεῖς ἧτις ἐγένετο δεκτὴ ὑπ' αὐτῶν. Ἐν ταύτῃ λέγει. «Ἡ θρησκεία ἡμῶν καὶ ἁγία καὶ τελεία ἐστὶ· καὶ ὡσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέως οὐ δεῖται καὶ τὸ πλῆρες προσθήκην οὐ δέχεται· οὕτω καὶ ἡ πίστις οὐδεμιᾶς ἄλλης, παρ' ἣν ἔλαβε, χρῆζει τελειότητος. Ἄλλ' εἰς ἀνόρθωσιν τοῦ πεπτωκότος, εἰς τε συστολὴν τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, μὴ τηροῦντος τὰ ἱεροπρεπῆ

1. Κωνστ. Οἰκονόμου. Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα τόμ. Β' σελ. 43—45. Χρυσοστ. Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπισκ. Ἀθηνῶν) Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόμ. Α' σελ. 31.

χρή του, καὶ εἰς ἀποκοπὴν τῶν παρὰ τοῦ λαοῦ, τοῦ ὡς ποιμνιον ἄνευ ποιμένος πλανωμένου ἀναιδῶς καὶ ἀπεισκέπτου ἐνεργουμένων παρὰ νομιῶν καὶ ἀσέμων πράξεων, τῆς τε περιφρονήσεως τῆς ἱεράς θρησκείας καὶ λοιπῶν. Διὰ τοῦτο καλὸν ἐστὶ α') κτλ. Τὸ Σχέδιον ἤρθε εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ ἐκρίθη καλὸν καὶ σωτήριον» 1. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ τῆ 2 Ἀπριλίου 1827 ἀνηγορεύθη Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ὁ εὐσεβὴς καὶ ἔξοχος Ἰωάν. Καποδίστριας· ἐθεωρήθη δὲ εὐλογον ν' ἀναβληθῆ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Σχεδίου.

Ὁ Κυβερνήτης, ὡς πρῶτον ἔργον αὐτοῦ, διώρισεν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν** ὅπως ἐξετάσῃ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν καὶ τὴν θεραπείαν τῶν κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐξ ὧν συνέστησε τὴν Ἐπιτροπὴν ἦσαν ὁ Αἰγίνης Γεράσιμος, ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ, ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καὶ ὁ Λαμαλῶν Ἰωάνης. Μετ' αὐτῶν πολλάκις συνήρχετο ὁ Κυβερνήτης καὶ ἤκουε καὶ ἐδέχετο καὶ προβαλλόμενος γνώμας τε καὶ αἰτήσεις καὶ ἐνήρ-

1. Ἡ γνωμοδότησις τοῦ Τριπόλεως Δανιὴλ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας συνετάχθη τὸ Σχέδιον, ἐδημοσιεύθη ἐν σελ. 70 τῆς συγγραφῆς τοῦ Μιχ. Οἰκονόμου ἐκ Δημητσάνης (ἱστορικὰ τῆς Ἑλλ. Παλιγγενεσίας ἢ ὁ ἱερός τῶν Ἑλλήνων ἀγών. Ἀθήνησι 1873). Ἐν αὐτῇ δημοσιεύονται καὶ ἰδιόγραφοι ὁδηγίαί καὶ γνωμοδοτήσεις τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ. Ἐκ τούτων οἱ διαπερπεῖς ἱεράρχαι σοφῶς καὶ σαφῶς ἀποφαινόμενοι ὅτι ἡ Ἐκκ' Ἐπιτροπὴ θὰ διευθύνῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἰ. κανόνων, τὰς Ἐκκλησίας τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ἀνεξαρτήτως τῆς Πολιτείας, ἣτις ἡκιστα πρέπει νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπομένως ἐζητοῦν ἐλευθέραν Ἐκκλησίαν ἐν ἐλευθέρῳ Κράτει. Οὕτω λέγει ἐν τῇ ἰδιαιτέρῳ γνωμοδοτήσει ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ β') Οἱ τῆς Ἐκκ' Ἐπιτροπῆς ἢ Ἀρχῆς ἀναλαμβάνοντες τὴν μέριμναν πασῶν τῶν τῆς Ἑλλάδος Ἐκκλησιῶν, ἀπεχέτωσαν μὲν πάσης προσθήκης καὶ ἀφαιρέσεως ἐν τοῖς ἱεροῖς Ἀποστολικοῖς κανόσι καὶ παραδόσει, μέχρι κεραίας (τῷ δὲ τολμήσουσι ἀνάθεμα ἔστω), . . . ε') Μὴδὲν τῶν ἐκ τοῦ Ἰ. Καταλόγου οὐδόλως κοσμικὰς ἀναλαμβάνετε φροντίδας, ἀλλ' ἀπεχέτωσαν τούτων ὅσον ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. ζ') Μὴ ἐξαρτάσθωσαν ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ εἰς τὰ καθήκοντα τῆς Ἐκκλησίας ἀπολύτως ἄνευ τινὸς προσκόμματος ἐνεργοῦντες αὐτὰ «τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Τοῦτ' αὐτὸ ἐδέχετο καὶ ὁ συμπολίτης του Π. Πατρῶν Γερμανὸς ὡς ἐν ἰδιόγραφῳ σχεδίῳ ἀποφαίνεται. α') Νὰ μὴ δύναται τις νὰ μετακινήσῃ τὰ θεμέλια τοῦ δόγματος τῆς Ἀνατολ. Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γ') οἱ κανόνες τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἁγίων ἐπὶ τῶν Συνόδων νὰ διατηρῶνται ἀπαράρτητοι ζ') νὰ εἶναι ἀπαράβαστοι (οἱ Ἀρχιερεῖς) παρ' οἰουδήτινος εἰς τὴν διατήρησιν τῶν Ἐκκ' κανόνων καὶ νὰ καθυποβάλλωσιν εἰς Ἐκκ' ποινὴν ἀνεμποδίστως τοὺς παραβάτας τῶν κανόνων, κληρικοὺς τε καὶ λαϊκοὺς».

γει τὰ πρὸς ἐπέλεσιν τῶν ἐπωφελῶν. Ὁ Κυβερνήτης ἔκρινε καλὸν ὅπως ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ περιοδεύσῃ τὴν ἐλευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα πρὸς γνῶσιν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς καταστάσεως. Διωρίσθησαν δὲ καὶ δύο Γραμματεῖς ὁ ἱεροδιάκονος καὶ σοφὸς Γρηγόριος Κωνσταντιᾶς καὶ ὁ ἱεροκήρυξ Καλλίνικος Καστόρχης ἐκ Δημητσάνης. Οὗτω δὲ ἐκ τῆς Ἐπιτροπῆς τρεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ Τριπόλεως Δανιήλ, ἀπῆλθον εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ δὲ δύο εἰς τὰς νήσους.

Κατόπιν ὁμοῦ ἀπελύθη ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, διορισθέντος Γραμματέως (Ἵπουργοῦ) τοῦ Νικολάου Χρυσογέλου, λογίου, ἐκ Σίφνου καταγομένου. Δυστυχῶς ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἐδολοφονεῖτο πρὸ τοῦ Ἰ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Ἰουλίου 1831, τῇ δὲ 11 Ἰβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ Τριπόλεως Ἐμυκλῶν Δανιήλ, διανύσας τὸ στάδιον τῆς ζωῆς ἐν κόποις καὶ καρποφόρῳ ἐργασίᾳ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, ὡς πολύτιμος καὶ σοφὸς Ἱεράρχης καὶ διδάσκαλος. (α)

Τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Τριπόλεως μαινάσης κενῆς, διορίζεται Τοποτηρητῆς ὁ Βρεσθένης Θεοδώρητος, κατὰ δὲ 7)βριον 1833 διορίζεται **Μαντινεῖας καὶ Τεγεάτιδος** ¹ ὁ πρῶν Τριπόλεως καὶ Ἐμυκλῶν

(α) Μεταξὺ τῶν ἐργασθέντων κληρικῶν ἐκ Δημητσάνης καὶ Γορτυνίας καθόλου ὑπὲρ τοῦ Ἰ. ἀγῶνος εἶνε καὶ ἄλλοι καὶ δὴ ὁ Καλλίνικος Καστόρχης (κατόπιν ὀρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος) ὅστις ἦτο Γραμματεὺς τοῦ Θεοῦ Κολοκοτρώνη, ὡς δὲ στρατιωτικὸν ἱερεῖς ἐν τῷ στρατεύματι αὐτοῦ, ὁ Ζαφειρόπουλος Οἰκονόμος ἐκ Λάστας τῆς Γορτυνίας καὶ ὁ Βελισάριος Οἰκονόμος ἐκ Δημητσάνης, γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ. Ὁ «Παπᾶ Γεωργιάκης» ἐκ Μοναστηρακίου τῆς Γορτυνίας ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν Τρικώρφοις μάχην (1823) καὶ εἶχε τὸν βαθμὸν τοῦ «Ἐκατοντάρχου», ὁ δὲ «Παπᾶ Εὐστάθιος ἀπὸ τὰ Λαγκαδία» ὑπογράφει τὸ προσωρινὸν Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος ἥτοι «τὸν νόμον τῆς Ἐπιδαύρου» μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ «Ταξιάρχου». Μεταξὺ δὲ τῶν θυσιασθέντων ἐκ Δημητσάνης εἶνε καὶ ὁ Μητροπολίτης Θεοσίνης Ἰωσήφ, ὡς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Σταυράκης καὶ Θεόδωρος, υἱοὶ τοῦ Νικήτα Κουντουριώτου ἐμπόρου, φίλου τοῦ Γρηγορίου Ε', διότι δῆθεν εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπαναστατῶν. Ἦτο δὲ οὗτος συγγενῆς πλησιέστατος τοῦ καρατομηθέντος Μητροπολίτου Λακεδαιμονίας Ἀναγίου.

1. Ἡ Τεγέα διετέλεσεν, ἀπ' ἀρχαιότατων χρόνων, Ἐπισκοπὴ, ἣς τυγχάνει Ἐπίσκοπος γνωστὸς **Ῥοφέλιμος** καλούμενος καὶ παραστάς ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Τετάρτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τῷ 451, ἣς συνυπέγραψε τὸν ὄρον «† **Ῥοφέλιμος** Ἐπίσκοπος Τεγέας ὄρισας ὑπέγραψα». Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ παρέφημασεν ἡ Τεγέα καὶ ἐσχόλασεν ἡ Ἐπισκοπὴ αὐτῆς, παρέμεινε δὲ τὸ ὄνομα ἐν τῷ χώρῳ ἐν ᾧ ἔκειτο τὸ Καθολικὸν τῆς Ἐπισκοπῆς Τεγέας. Ὁ Ἰ. Ναὸς

Διονύσιος, ἀπολυθείς, ὡς εἶπομεν, ἀπὸ τοῦ 1819 καὶ ὅστις κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἱ. Ἀγῶνος παρέμεινε τὸ πλεῖστον ἐν Σκέπαις. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 21 9)βρίου τοῦ 1833 διωρίσθησαν εἰς τὰς Ἐπισκοπὰς οἱ Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι οὗτω δὲ διωρίσθη Μαντινείας καὶ Μεγαλόπολεως ὁ αὐτὸς Διονύσιος ὅστις ἐτελεύτησε τῇ 1 Ἰανουαρίου 1846; ὀγδοηκοντούτης. Κατὰ δὲ τὸν νέον νόμον 9 Ἰουλίου 1852 περὶ Ἐπισκόπων καὶ Ἐπισκοπῶν ἡ Κυνουρία ἠνώθη τῇ Μαντινείᾳ καὶ ἡ Μεγαλόπολις τῇ Ἐπισκοπῇ Γόρτυνος. Πρῶτος δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ἐξελέγη ὁ Θεοφάνης (Σιατιστεύς) τῇ 21 8)βρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τοῦ Ρέοντος καὶ Πραστοῦ (Κυνουρίας) κοιμηθέντος τῇ 21 Ἰανουαρίου τοῦ 1852 περὶ τοῦ ὁμοίου ὁ σοφὸς Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ἐξ Οἰκονόμων ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Τὸν θείον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως ζῆλον καὶ τὸν Ἱερατικὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἀφιλάργυρον τοῦ τρόπου καὶ τὸ καρτερικὸν καὶ γενναῖον τοῦ ἤθους καὶ τὴν πολυπειρον σύνεσιν καὶ ἐμβροίθειαν καὶ κρίσιν καὶ τῶν ἄλλων διανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου τὴν ἰσχύν, καὶ τὰς ἄλλας ποιμαντορικὰς ἀρετὰς τοῦ ἀοιδίμου Διονυσίου κηρύττει μὲν τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλάς, μηδ' αὐτῶν ἴσως τῶν ἀντιπαχθέντων ἀρνούμενων, οὓς καὶ τελευτῶν ὁ μακά-

εῖνε ἐκ τῶν λαμπροτέρων Βυζαντινῶν Ναῶν τῆς Πελοποννήσου. Ἐκτίσθη δὲ ἐν τῷ χώρῳ τῆς ἀρχαίας πόλεως Τεγέας καὶ ἐπὶ ἀρχαίου θεάτρου.

Αἱ ἀρχαῖαι Ἀρυκλαὶ δὲν ἔκειντο ἐν Τεγέᾳ ἀλλ' ἐν τῇ Λακωνικῇ, εἴκοσι στάδια μεσημβρινῶς τῆς Σπάρτης, ὡς πολλοὶ ὀρίζουσι. Δὲν ὑφίστατο δὲ ὅτε συνέστη ἡ ἐπάνωρος Ἐπισκοπή, ὠρίσθη δὲ ἔδρα αὐτῆς ἐν τῇ καλουμένῃ Ἐπισκοπῇ ἐνθα ἔκειτο τὸ Καθολικὸν τῆς ἄλλοτε Ἐπισκοπῆς Τεγέας.

Οὗτω δὲ παρήκμασε καὶ ἄλλη τις Ἐπισκοπή ἐν τῇ νῦν Ἀρκαδίᾳ, ἡ τῆς Βεθιγολῆς ἣς ἔκειτο παρὰ τὸ νῦν Λεοντάριον καὶ κυρίως παρὰ τὸν νῦν Σαμαρᾶ. Ἐν τῷ Χρονικῷ τοῦ Μωρέως ἡ Βεθιγολίς ὀνομάζεται Βεθιγολῆ ἢ Βεθιγολή (πρβ. «Γρηγ. Παλαμᾶ» περιοδικόν. Ἔτος Β' σελ. 221). Ἐν Φραγκοῖς κειμένιοις ὀνομάζεται Veligurt, Veligorda Ἀπετέλει δὲ τὴν τετάρτην τῆς Πελοποννήσου Βαρωνίαν μετὰ τεσσάρων Ἱπποτικῶν φεούδων.

Ἄλλη δὲ Ἐπισκοπή ἐν Ἀρκαδίᾳ σχολάσασα πρὸ αἰῶνων εἶνε ἡ τῆς Πίσσης. Ἐξ χειρογράφου ἀποκειμένου ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ἀναγινώσκομεν. «Ἡ παροῦσα βίβλος ἐγράφει ἐν τῷ Ἄστροφ διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς Κωνσταντῖνου ἱερέως καὶ χαρτοφύλακος Πίσσης ὑπηρετοῦντος ἐν τῷ βασιλικῷ κλήρῳ, κατὰ μῆνα Ἰουνίου τῆς δεκάτης Ἰνδικτιῶνος τοῦ ἑξακχιλιοστοῦ ὀγδοηκαστοῦ ἔτους». Ἐκ τούτου μανθάνομεν ὅτι ὁ χαρτοφύλαξ τῆς Ἐπισκοπῆς Πίσσης ἔγραψεν ἐν Ἄστροι τὰς Μούσας τοῦ Ἡροδότου καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῷ 1392 ὑπῆρχεν Ἐπισκοπῇ Πίσσης. Ἄγνωστον δὲ πότε κατηργήθη.

ριος συνεχώρησε, κἄν και μετὰ θάνατον αὐτοῦ κατεῖπον, μαρτυροῦσι δὲ και αἱ πράξεις αὐτοῦ» (1).

Ὁ πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας και Κυνουρίας Θεοφάνης (Σιατιστεὺς) ἐκ Σελίτσης τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαρχίας Σισανίου, ἐσπούδασεν ἐν Κυδωνίαις παρὰ τῷ σοφῷ κληρικῷ Γρηγορίῳ Σαράφῃ. Κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν ἀγῶνα και εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτοῦ, γενόμενος και διδάσκαλος παρὰ τῇ οἰκογενεῖᾳ Μπότσης ἐν Σπέτσαις. Ἐχρημάτισε β' Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου και ὡς Ἐξαρχος αὐτῆς ἀπεστάλη εἰς τὴν Μάνην και Ἀκαρνανίαν. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν Κυρίῳ τῷ 1867 ἐν Τριπόλει. Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1869 ἐξελέγη ὁ λόγιος καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεόκλητος (Βίμπρος). († 30 10)βρίου 1903).

Ὁ Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως.

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ (Συνοδικός).

1. Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλ. τόμ. Β' σελ. 590. Τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ρέοντος και Πραστοῦ (Κυνουρίας) ἀνήγαγεν εἰς περιωπὴν Μητροπόλεως ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας Δ' ὁ ἀπὸ Μιτυλήνης, (Ἴδε αὐτόθ. σελ. 589).